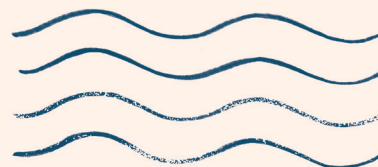

MILENA JESENSKÁ

(1896-1944)

novinářka, spisovatelka, překladatelka,
též známá jako jedna z osudových žen France Kafky

Na jedné fotografii z doby, kdy studovala *na Minervě*, vypadá něžně melancholicky, skoro křehce a zranitelně. V tom andělsky zasněném výrazu je ještě tolik čisté dívčí touhy, až připomene naivní nevinnou hrdinku z éry němého filmu. Tehdy byla Milenina matka už vážně nemocná a Milena se často svěřovala milované učitelce Albíně Honzákové. Napsala jí i o svém prvním milostném zklamání, ale psala taky o svých předsevzetích a ambicích. V dopise ze 14. září 1914 odhodlaně slíbila:

„*Ted' jsem málo – ale chci to v životě dopracovat daleko. Hodně daleko. Těším se, že Vám jednou za léta ukážu výsledek své práce. Jistě nebude malý.*“

Když Milenina matka zemřela, vztah dcery k otci, uznávanému profesovi zubního lékařství Janu Jesenskému, se čím dál víc vyhrocoval. Jesenský chtěl, aby Milena studovala lékařskou fakultu, ona sice poslechla, ale na školu doslova kašlala. Rebelovala. Obklopovala se přáteli, pro které velkoryse rozhazovala peníze z otcova konta a ještě tu a tam rozdávala jeho oblečení včetně ponožek.

Ale nebyla v tom pouhá vzpoura. O bolesti a osamělosti mládí později napsala v jednom fejtonu:

„Nevím, jakým omylem se uplatnila fráze a platí dodnes za pravdu, že mládí je jedinou šťastnou dobou lidského života. (...) Ovšemže jsme byli veselí, šťastní, blázniví, zbrklí, lehkomyšní, bezhlaví. Ale všichni jsme měli ukryté tajemství opravdového nesmírného hoře. Hoře člověka, který neví, proč a zač trpí, který se za svou bolest polo stydí, polo se jí pyšní a který jen a jedině z ní se vyvíjí, z ní tvoří, z ní se stává. Závisí jen na tom, jak široce a hluboce čestně člověk zpracuje bolest svého mládí. To se mu stává měřítkem a bohatstvím pro celý život.“

V necelých dvaceti letech Milena poznala v kavárně Arco, kterou tehdy navštěvovali židovští intelektuálové, o deset let staršího bankovního úředníka Ernsta Polaka. Byl sice členem literární společnosti, později byl však označován jako spisovatel bez díla. Milena ho zahrnula štědrá láskou a obdivem. Těžko posoudit, jak moc si ten vztah vysnila, ale jistě chtěla svůj život nasměrovat někam dál, vlastně „hodně daleko“. Navzdory otcově silné nevoli si Polaka vzala a oba se přestěhovali do „jeho“ Vídně.

Brzy po sňatku přišlo studené vystřízlivění. Traduje se historka, že hned po příjezdu do Vídně nechal Polak manželku stát na nádraží s tím, že si potřebuje něco zařídit. Milující ohleduplností rozhodně nevynikal. Polak pojímal manželství spíš jako volný svazek, věnoval se práci a zálibám a netajil se nevěrami. Milena citově strádala. V rakouské metropoli si připadala cizí, opuštěná a méněcenná. Přesto se snažila nějak prorazit. Na přímluvu tety, tehdejší populární autorky dívčích románků Růženy Jesenské, dostala příležitost, aby do pražské *Tribuny* zasílala reportáže z Vídně. Pro takový úkol se okamžitě nadchla a – její články měly úspěch. Psala hlavně o módě, anebo o tématech vhodných do ženských rubrik. Dokumentárním způsobem však zachycovala i rozporuplný sociální obraz poválečné metropole. Vedle toho se pustila do překladů z němčiny. Tak objevila Franze Kafku. Její první přeložená povídka *Topič* vyšla v roce 1920 v týdeníku *Kmen*.

Kafkovy *Dopisy Mileně* zahrnují celý komplikovaný vývoj jejich vztahu. Od

počátečního sblížení prostřednictvím korespondence, přes vzájemné vzplnutí při prvním setkání ve Vídni, až po drásavě mučivé věty, v nichž se Kafka pokoušel vysvětlit nemožnost v jejich vztahu pokračovat. Pro Milenu to muselo být bolestné, ale přesto inspirující. Například v dopise z 31. července 1920 Kafka napsal:

„Ať se ten dnešní dopis, ten milý, věrný, veselý, štěstí přinášející dopis obrací jakkoli, je to přece jen „záchranný“ dopis. Milena, mezi zachránci! (Kdybych byl jedním z nich, byla by pak u mne? Ne, pak určitě ne.) Milena mezi zachránci, ona, která přece na vlastním těle neustále zakouší, že se druhý dá zachránit jedině vlastním bytím a jinak ničím. A teď mě už svým bytím zachránila a zkouší to teď ještě dodatečně jinými, tak nekonečně menšími prostředky. Když někdo zachrání druhého před utonutím, je to přirozeně velký čin, daruje-li však potom zachráněnému ještě předplatné na lekce plavání, jaký to má význam? Proč si to chce zachránce tak ulehčovat, proč nechce zachraňovat druhého i nadále svou stálou přítomností, svým stále pohotovým zde-bytím, proč chce ten úkol svalit na plavčíky a davoské majitele hotelů?“

Tři roky nato vyšel v fejeton *Ďábel u Krbu*, kde Milena Jesenská už s nadhledem a bez hořkosti vyjádřila svůj názor na smysl manželství:

„Obyčejně si vyčítají lidé právě to, co je podstatou jejich vnitřního života, a nepřijdou na to, že to je právě úlohou manželství, aby podstatu druhého sneslo, a dokonce tak ji sneslo, aby druhý cítil oprávnění být takovým, jakým je. Koneckonců je to vždy jen potvrzení sebe, kterého se člověk doprošuje u druhého. Důkaz, že je milován „přestože“. Taková „přestože“ má každý z nás, a právě proto je nešťasten. Lidé nežijí spolu – nikdy tomu neuvěřím – jen ze sexuálních, erotických, peněžních, sociálních nutností; lidé žijí spolu proto, aby měli kamaráda. Aby měli v samotě světa někoho, kdo by potvrdil oprávněnost jejich existence se všemi chybami a nedostatky – protože, co je přátelství jiného, než podpora ochromeného sebevědomí? Aby měli někoho, u koho by byli ušetřeni trestu, msty, špatného mínění, spravedlnosti, špatného svědomí. Či myslíte opravdu, že má domov jiné úkoly, než aby šetřil a šetřil a šetřil člověka před světem a hlavně před vnitřním zrcadlem? Největší slib, který může slíbit žena muži a muž ženě, je ta hluboká věta, která se říkává dětem s úsměvem: „N e d á m T ě.““